

NEAMURI

— Tudoreee... Deschide poarta!...

Pe tata îl cheamă Tudor. Dar el rareori se află acasă.

Cum auzeam strigând, săream la poartă. Fuioare de aburi scoteau pe nări telegarii; le fumegau șoldurile lucioase. Aveau clopoței la gât, și gâturile lor erau lungi, cu coamele pieptănate, împletite în cozi, cu panglici galbene, roșii, turcheze. Brișcă intra în arie. În brișcă, pe capră, țanțoșă, cu biciul într-o mână, cu hăturile în alta, îmbrobodită de i se vedea numai vârful nasului, cu flori mari de fluturi pe tulpan, mătușa Uțupăr de la Secara. La spate, îngropată până la mijloc în fân, fata mătușii Uțupăr, Dița, vară-mea.

Se bucura mama că-i veneau neamurile, s-o mai întindă cu ele la vorbă.

Era străină în sat, mama. Pe uliță, nicio prietenă.

Cu tata se măritase de-a doua. Bărbatul ei dintâi o luase din prispa bunicului – nici nu împlinise cincisprezece ani – și-o dusesse pe Călmățui în sus, peste trei sate, la Stănicuț, între sârbi. Când și-aducea aminte de întâiul ei bărbat, mama încrunta sprâncenele, se împosoca și, dacă tata nu se găsea acasă, începea să cânte, mai mult să jelească. Noi, copiii, o lăsam în dodiile ei.

- Dumitrache, astă-seară rămâi acasă...
- Rămân, mamă...
- Dumitrache, azi te duci la horă...
- Mă duc la horă, mamă...
- Ai să te prinzi în horă, Dumitrache...
- Am să mă prind, mamă...
- Ai să joci frumos, Dumitrache... Să se uite lumea la tine, să se minuneze...
- Am să joc frumos, mamă...
- Pe urmă, când s-o sparge hora, ai să te duci cu fete, la deal...
- Dac-o vrea să meargă vreuna cu mine...
- De ce să nu vrea?
- Nu prea mă plac fetele, mamă...
- Păi, să te placă... Fii mai cutezător cu ele, Dumitrache...
- Am să încerc, mamă...
- Să încerci, de ce să nu încerci, că, slavă Domnului, nu ești nici orb, nici ciung, nici cocoșat...
- Asta, așa e...

Blajin, bun la inimă, nenea Dumitrache semăna bunicului la chip și la inimă. Ceilalți băieți, aspri, ageri, crunți, aidoma bunicii.

Față colțuroasă, osoasă, avea bunica, voce pietroasă. Parcă mereu zvârlea ucazuri.

Se trăgea, după neamuri mai vechi, dintr-un turc care lepădase legea din dragoste. Migdalați, puțin pieziș, arătau ochii bunicii. Și urechile – ferfeniță pe margini, parcă i le crestase cineva cu foarfeca!...

- Mamă, cine i-au crestă bunicii urechile?
- Nu i le-a crestă nimeni. I le-au tăiat icușarii...

La început, când auzisem cuvântul acesta, îmi închipuisem că icușarii vor fi fiind o ciurdă ciudată de oameni care se plimbă prin lume înarmați cu foarfeci, prind femeile de coade, le culcă la pământ și le crestează urechile pe margini.

satele de bordeie. Călări, hăulind cântece mai vechi, de vitejie, au plecat rumâni sub steagul răscoalei. În cioclovimea toată, spaima a pătruns. Tremura, tremura vargă cine avea acareturi întinse, și robi, și moșii, și clăcași, și pălmași. De prin părțile noastre la răscoală mulți s-au dus. Le-a rămas unora numele de zavera – îl poartă nepoții, strănepoții – Ilie Zavera, Stoica Zavera, Costache Zavera. Câți și mai câți!... Armii turcești le-au chemat boierii de peste Dunăre. Au venit armii pornite oricând pe jaf, pe măcel. Pe Tudor din Vladimir l-au tăiat – în bucăți l-au tăiat. Risipiți, s-au întors pe la bordeiele lor pandurii... Tudor a pierit. Mai greu ca înainte a apăsât stăpânirea boierească norodul... Turcii, turci. Boierii, boieri. Corb la corb nu-și scoate ochii... A rămas amintirea răscoalei, care trece din gură în gură, din veac în veac de om. Au rămas cântecele pe care le mai îngână oamenii.

Începe mătușa Uțupăr a cânta printre buze, încet, încet, ca și cum i-ar fi teamă să nu se audă cuvintele rostite dincolo de fereastră, în uliță:

*Toate plugurile umblă,
numai plugulețul meu
l-a-nțepenit Dumnezeu.
Dar o da el Dumnezeu
să umble și plugul meu,
să trag brazda dracului
la ușa spurcatului,
în pieptul boierului,
o brăzduță d-ale sfinte,
s-o țină boierii minte...
Că mi-am vândut cămășoară
și cumpărai săbioară...
Plugulețul meu nebun,
cum, te prefăcuși în tun!
Vezi, așa mai pot ara,*

ramură de salcie înflorită și-o ținea între dinți. S-a desprins din ceată un turc între două vârste, cu mustăți lungi, cu barbă pana corbului.

— De ce s-au aruncat fetele în fântână?...

— De frica voastră, osmanlâilor, să nu cadă în robie, să nu le pângăriți...

Luau turcii pe atunci fete și muieri în robie, le pângăreau, pe urmă le duceau departe, tocmai la Măru Roșu, și le vindeau, ca pe vite, bogaților, tuciuriilor.

— Tu de ce nu te-ai aruncat?...

— Mie nu mi-e frică de voi...

Mirați, au boscorodit turcii pe limba lor spurcată. A adăugat turcul cu mustăți lungi:

— Știi că eu sunt Daud?

— Daud tâlharul? Nu știam. Aflu acum...

Se juca Zarinca, frământând crenguța de salcie între degete.

— Și tot nu ți-e frică?

— Iacă, nu mi-e frică...

Era înaltă, subțire trestie, cu ochi verzi ca iarba câmpului. A ridicat-o Daud în șa. Au șupurit cealmagii caii spre raia, spre Dunăre.

Satul a plâns fetele înecate. Au astupat fântâna oamenii și-au ridicat o cruce pentru toate moartele. Trăiește și-acum crucea de stejar, bătută de ploi...

Cum l-o fi vrăjit muierea pe Daud n-a aflat nimeni niciodată. Toamna, înainte de căderea zăpezilor, au poposit în Secara trei chervane, trase de câte șase boi, încărcate cu averi. Daud și-a lepădat șalvarii și fesul, s-a îmbrăcat ca rumânii din partea locului, și s-a scârbit de legea lui. Și-a cumpărat pământuri, a ridicat acareturi – aproape ca un boier. Avea banițe pline de bani. Rumânii s-au ferit o vreme, mai pe urmă s-au învățat cu el și-au început a-l socoti de-ai lor.

Zarinca s-a pornit pe născut copii. Patru-cinci sate sunt acum năpădite de sămânța lor. Unde te duci, unde te întorci,

— Să moară după ce-om muri noi.

— Poate să moară și mai înainte. O să-i vârâm o undrea în inimă după ce-o muri și atunci n-o să se mai schimbe-n strigoaică.

— Dacă ăsta e leacul, să-i vârâm undrea în inimă de pe acum...

Dada Evanghelina râde.

— Nu, nu acum, după ce-o muri.

Nu-mi place cum mănâncă mătușa Uțupăr. Oasele acelea înșirate pe masă îmi dau greață. Ies și îmbuc în tindă, pe vatră. Nu-mi place nici Dița. Ciorba i se prelinge printre dinții de jos, pe bărbie...

După masă, de-a ciuciumișul ne jucăm prin odaie, cu Dița.

Are șolduri groase Dița și picioarele știubeie, butuci. Sâni: desagi umflați, pietroși. Mă ia ciuș, mă țin de gâtul ei și-o lovesc cu călcâiele în șolduri. O apuc de sfârcul țâțelor – chirăie și-și întoarce spre mine fața lată, oacheșă, buza crăpată, de iepure. Mă dau jos din spinarea ei, pun mâinile la ochi, să n-o mai văd. Mă ascund după ușă.

— Ciuciumiș...

Praful, până-n grindă... Ne ia la goană mama.

— Mai ieșiți afară, că ne-ați împuiat urechile, necuraților...

Ies necurații afară. Aș ieși, n-am ce încălța. Îmi fac de joacă în pat, pe lângă lacră.

Mătușa Uțupăr tăinuie cu mama. Are ea un vecin cu care se ține, unul Laurenț Piele. Cu Piele a plămădit-o pe Dița. Păcatul a ieșit la iveală – semnul Diței, buza de iepure... Piele îi dăruie peste gard, noaptea, saci cu mălai, cu făină. Îi cumpără barișe, cimbere, papuci. De la oraș, îi cumpără daruri. Pe Dița o s-o mărite cu un băiat din Ologi, din spița lui Durie. Băiatul e mut, încolo e ca toți oamenii... Piele o să-i dea fetei de zestre un ciopor de oi. Or să muncească, or să ducă bună casă. Poate să le dea soarta și copii. Unii muți, unii cu buză de iepure, alții zdraveni. Lumea e plină de fel de fel de oameni. Nu toți sunt frumoși. Vezi arbori înalți, drepți, stufoși, rămuroși, bogați, rotați, și arbori chirciți,